
Gwz2016: Korte bespreking en een interview met auteur Bram Bot

Joost Heijkers¹

Sturgeon's Law is helaas van toepassing op een groot deel van de wetenschappelijk-hydrologische literatuur die ik althans lees. Tijdens mijn intellectuele tochten om up-to-date te blijven met mijn vakgebied word ik overstelpt met karrevrachten zinloze papers, die ik ondanks dat maar blijf verslinden:

- I. de zoveelste *closed form equation* voor een grondwaterstromingsprobleem dat al lang netjes numeriek kan worden opgelost;
- II. alweer een "nieuw" neerslag-afvoer modelconcept;
- III. het duizendste *novel* kalibratie-algoritme;
- IV. wederom een aanval (haast altijd zwak van aard) op physically-based-distributed modelling;
- V. nog maar weer eens een *energy-balance based* methode om satellietdata om te zetten naar ET-waarden;
- VI. en ga zo maar door.

Ik heb het eerder geschreven: dit is naar mijn idee het gevolg van een schrijnend gebrek aan een breed gedragen heilige graal van de wetenschappelijke hydrologie, een gebrek dat onvermijdelijk leidt tot dilettaantisme.

Het is alleen al daarom een groot goed dat sommige collega's de tijd nemen om de voor de hydrologische praktijk relevante feiten op een rijtje te zetten en dat heeft Bram Bot wederom gedaan. In 2011 verscheen de eerste versie van het Grondwaterzakboekje, opgesteld door Bram, met medewerking van vele hydrologen, veelal NHV-leden. Ik kan hier, net als in 2011, wederom de loftrumpet steken over de tweede editie (genaamd Gwz2016), maar dat doe ik niet- hoewel het makkelijk had gekund. Voor een duiding hoe ik er tegenaan kijk verwijs ik naar mijn recensie in 2011. Ook de voorwoorden van resp. Huub Savenije en Marc Bierkens (beide oud-voorzitters van ons illustere genootschap) spreken naar mijn idee boekdelen. Om deze "recensie" hopelijk toch tot een lezenswaardig stukje te maken heb ik de vrijheid genomen Bram enkele prangende vragen te stellen.

JH: Bram, kun je de Stromingen lezers kort vertellen hoe het allemaal is begonnen.

BB: Jarenlang had ik allerlei nuttige grafiekjes, knipsels, overzichten enz. bewaard. Die zaten slordig in een klapper, want ik vond er mijn weg wel in. Stukken daarvan

¹ Joost Heijkers; joostheijkers@hotmail.com; Op persoonlijke titel.

schoonde ik op als ik het aan de buitenwereld moest laten zien. Bij de koffieautomaat met Murette Zwamborn vertelde ik dat ik het geheel wel eens verder wilde uitwerken en aanvullen. Haar enthousiaste reactie daarop heeft me aan het werk gezet. Al heel gauw bleek ik deskundigen op deelgebieden hard nodig te hebben; daar is de huidige groep 'correspondenten' uit ontstaan.

JH: Krijg je weleens feedback op het Gwz, met name ook door leden van de jongere generaties?

BB: Heel gek: ik krijg nauwelijks feedback. In de afgelopen jaren alleen maar van iemand die me er op wees dat ik abusievelijk [cm/dag] had vermeld in plaats van [m/dag]. Pas kort geleden kreeg ik enkele belangrijke aanvullingen op Gwz2016. Bij het samenstellen heb ik wel indringende discussies met de correspondenten. Het valt me op dat er eigenlijk nooit verschillen van mening zijn. Wat aanvankelijk leek op verschillend inzicht bleek steeds misverstand te zijn, dat met twee of drie mensen aan tafel soepel opgelost kon worden door het aanbrengen van aanvullingen of nuances. Ik denk weleens dat hardnekkige (hydrologische) meningsverschillen hoofdzakelijk ontstaan in grotere groepen mensen waarbij gezichtsverlies dreigt. Of natuurlijk door uiteenlopende belangen - maar die meningsverschillen zijn van een andere aard.

JH: Een aantal jaren geleden sprak Kees Maas zijn zorgen uit over de toekomst van de grondwaterhydrologie in zijn indrukwekkende artikel, Vechten om het water in de grond, (Stromingen 2007 nummer 3). Hoe kijk jij daar als kenner van dit vakgebied tegenaan?

BB: Met plezier heb ik het artikel van Kees Maas nog eens gelezen. Daar staat wel een hoop kommer en kwel in, en een geschiedenis van uitholling van het vakgebied. Het valt waarschijnlijk erg mee. Ik hoor niet van grote missers uit de praktijk en over het algemeen ben ik zeer onder de indruk van de kennis en vooral wijsheid van jonge hydrologen (stokpaarden worden eerder doorzien dan vroeger). De kwestie van de kwaliteitsverbetering en certificering van praktiserende grondwaterhydrologen ligt volgens mij moeilijk. Nog afgezien van de institutionalisering daarvan en bijbehorende papierstempeling (liever maar niet aan denken!) zie ik vooralsnog geen raamwerk, laat staan consensus, over de 'juiste aanpak'. Het is onvoldoende duidelijk hoe een hydrologisch probleem in het licht van gegeven belangen moet worden aangepakt. We weten het eigenlijk wel, maar kunnen het nog niet formeel onder woorden brengen. Maar er is misschien wel hoop. Ik begon mijn loopbaan als geotechnicus en heb dat vakgebied steeds redelijk gevolgd. Ook geotechnici waren oorspronkelijk vrij in de keuze van hun aanpak, tot in de jaren 90 de geotechnische normen werden opgesteld. In een duizelingwekkende cursusdag heb ik die systematische aanpak indertijd aangehoord en heb daarna weken nodig gehad om in te zien dat het nieuwe 'keurslijf' inderdaad neerkwam op wat we altijd al deden. Met maar weinig knellende beperkingen en met de mogelijkheid tot alternatieve aanpak, als de juistheid daarvan kan worden aangetoond.

JH: Je bent meen ik de 65 al gepasseerd. Verwacht je nog te gaan werken aan een derde versie of heb je een opvolger op het oog?

BB: Aan het begin van de tweede editie hebben vijf mensen meegewerkt aan het Gwz, met de bedoeling dat zij medeauteurs zouden worden. Het heeft niet lang geduurd. Het verschil in beschikbare tijd was een belangrijk punt; de vijf collega's moesten het Gwz-werk naast een volle baan doen. Ik kon niet goed wennen aan besprekingen om

de zoveel weken of maanden, waar mijn ritme op uren en dagen liep. Inmiddels is het Gwz wel zo ver dat de hoofdtak ligt in het bijschaven en up to date houden, waar minder tijd voor nodig is. Voorlopig heb ik het bestand Gwz2020 aangemaakt en begin weer actief te worden na de rompslomp van het uitgeven van de tweede editie. Maar het wordt me ook steeds duidelijker dat ik zonder hulp niet ver meer zal komen. Ik hield er altijd van de regie stevig in handen te hebben, maar wie weet gaat de leeftijd me daar wel mee helpen.

JH: Tenslotte, wat houdt je verder nog bezig binnen ons vakgebied, naast het Gwz?

BB: Het staat eigenlijk steeds in dienst van het Gwz. Ik hoor graag over nieuwe ontwikkelingen, maar lever zelf geen bijdrage. Afgezien van het bedenken van eenvoudige presentaties van ingewikkelde zaken. Voor ingewikkelde berekeningen, bijvoorbeeld, reken ik graag een aantal representatieve situaties door en zet het resultaat in een tabel. De gebruiker doorziet in één oogopslag het gedrag en kan meestal de gevraagde waarden uit de tabel schatten.

Het gedrag van de onverzadigde zone interesseert me bijzonder. Het is ingewikkeld en berekeningen worden tot decimalen achter de komma gepresenteerd. De heterogene samenstelling van de bodem/begroeiing frustrereert tegelijkertijd iedere precisie. Waar ligt de efficiënte mate van abstractie? De BOFEK-indeling kent nog 78 verschillende soorten bodemgedrag, maar is zelfs dat niet aan de hoge kant?

Wat een groot aantal nieuwe meetmethoden komen er bij - dat lijkt op een stroomversnelling sinds enkele jaren!

En steeds weer verrassende dingen. Bij de laatste NHV-bijeenkomst vond ik de bijdrage van Harry Boukes interessant over de interpretatie van pompproeven, die veel minder eenduidig is dan we altijd dachten. De aarzeling in REGIS-kring tegen het gebruik van data anders dan van boringen is me daardoor veel begrijpelijker geworden.

Tot zover het interview met dank aan Bram voor zijn inzet en tijd. Rest me nog de volgende oproep te doen: op naar het Gwz2020 met bijvoorbeeld een volledig hoofdstuk over innovatieve monitoringmethoden en kalibratiestrategieën.

Joost Heijkers

